

Dr. Rifkî Kamil Urga (1880-1966)

Dr. Rifkî Kâmil Urga, 22 Ekim 1880 tarihinde Çankırı'da doğmuştur. Babası Çankırı Tuzlası Müdürü Bıyık Müftüzade Kâmil Efendi, annesi Zeliha Hanım'dır. İlk ve orta öğrenimini Çankırı'da tamamlayıp, Kastamonu Abdurrahman Paşa Lisesini bitirip İstanbul Askeri Tıp Okulu'nda öğrenimine devam etmiştir. Yurt içi ve yurt dışı tıp çalışmalarında bulunmuştur. Trablusgarp Savaşı çıkması üzerine Hilal-i Ahmer Cemiyeti tarafından Humus'a gönderilen heyette yer almış ve Trablusgarp Hastanesinde cerrahlik yapmıştır. Akabinde Beyrut Merkez Hastanesi, Yassı Viran Hastanesi ve Edirne İkinci Menzil Hastanesine tayin edilmiştir. Daha sonra İzmir'de 4. Kolordu'da Birinci Dünya Savaşı sırasında Kafkas ve Suriye cephelerinde doktor olarak görev yapmıştır. Savaş sonrasında göğüs cerrahisi ve röntgen ihtisasını İsviçre'de, cerrahi alandaki çalışmalarını da Almanya'da tamamlamıştır.

1922-1926 arasında Ankara Cebeci Merkez Hastanesi'nin kuruluş çalışmalarında yer almıştır. Gülhane Askerî Hastanesi'nde radyoloji hocalığı yapmıştır. Görev için gittiği Elazığ çevresinde iken Tüberküloza yakalanan Rifkî Bey tedavi gördüğü hastanede hemşire olan Fransa'da yaşayan Türk Ermenilerinden Aygül Hanımla evlenmiştir. Çift, evlendikten sonra uzun yıllar çocukları olmamış ve 15 yaşlarındaki Zehra Hanım'ı evlatlık edinmiştir. Aygül Hanım 1944 yılında Afganistan'da vefat etmiştir.

Dr. Rifkî Kamil Urga, Atatürk'ün 23-31 Ağustos 1925 tarihleri arasında şapka inkılabını başlatmak üzere gittiği Çankırı-Kastamonu-İnebolu gezisindeki heyette yer almıştır. 1927'de Afgan Kralı'nın isteği ve Atatürk'ün onayı ile askerlikten istifa ederek sağlık alanında çalışmalar yapmak üzere Afganistan'a gönderilmiştir. Rifkî Kamil Urga, Emanullah Han ile birlikte 20 Mayıs 1928'de Ankara'ya gelmiş ve Afgan kralı onuruna verilen yemeğe kralın özel doktoru unvanıyla katılmıştır. Afganistan'da başarılı ameliyatlara yapan ve Kabil hastanesinde modern tıp bölümleri oluşturan Dr. Rifkî Kamil Urga ve arkadaşları 1930'da Nadir Şah'ın desteği ile bir tıp okulu açtırmış böylece öğrenciler kendi ülkelerinde eğitim imkânı elde etmişlerdir. Nadir Şah tarafından Rifkî Bey'in isminin verildiği Tüberküloz Sanatoryumu açılmış, Kabil Üniversitesi'nin girişinde kendi adına bir anıt yaptırılmıştır.

Dr. Rifkî Kamil Urga 17 yıl boyunca Afganistan'da çok başarılı çalışmalar yaptıktan sonra 14 Aralık 1944'te sağlık sebeplerinden dolayı Ankara'ya gelmiştir. Dr. Rifkî Kamil Urga'ya Türkiye'ye dönünce dönemin Dışişleri Bakanı M. Cevat Açıkalın ve Sağlık Bakanı Dr. Hulusi Alataş tarafından çeşitli ödüller ve takdirnameler verilmiştir. Takdirnamelerinde *"Afganistan'da vazifenzden fazlasını da yaparak yüzümüzü ağartmış ve iki memleket arasındaki dostluğu takviye için durmadan çalışmış olmanızdan dolayı tebrik ve teşekkürlerimi takdim etmekten bahtiyarlık duyuyorum."* denilmektedir.

Türk-Afgan dostluğuna önemli katkıları olan Rifkî Kamil Urga, Ankara Çankaya'da yaptırdığı beş katlı binaya Kabil Apartmanı ismini, Çankırı'daki dört katlı binasına da Dilaram ismini vermiştir. 11 Şubat 1966'da Çankaya'daki evinde 86 yaşında hayatını kaybeden Urga, vasiyeti üzerine Çankırı'daki aile kabristanına defnedilmiştir. Dr. Rifkî Kamil Urga öldükten sonra evinin salonu, kızı Zehra Hanım tarafından müze haline getirilmiştir. Yaşamı boyunca kendisine verilen nişan, takdirname ve ödüller burada sergilenmiştir. Dr. Rifkî Kamil Urga, mirasını evlatlık olan kızı Zehra Hanım'a bırakmış, vasiyetinde de ondan sonra mal varlığını Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na bağışlamasını istemiştir. Zehra Urga da tüm mal varlığını ölmeden önce Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfına Bağışlamıştır. 1993 yılında gerçekleşen önemli miktardaki bağış, o dönemde TRT-1 Televizyonunda gösterilen bir programda haftalarca gündeme getirilmiş ve Zehra Urga ile röportajlar yapılmıştır.

Çankırı Belediyesi 1960'lı yıllarda evinin bulunduğu sokağa Rifkî Bey Sokağı adını koymuş ve 2005 yılında kurulan Çankırı Araştırmaları Merkezine onun adını yaşatmak amacıyla Dr. Rifkî Kamil Urgan Çankırı Araştırmaları Merkezi adı verilmiştir.

Yüksel ÖZGEN

KAYNAKÇA

<https://www.biyografi.net/kisiyayrinti.asp?kisiid=3017> (Erişim: 07.12.2020)

KORKMAZ, Ebru, **Dr. Rifkî Kamil Urgan Çankırı Araştırmaları Merkezi'nde Bulunan Ebru Ciltli Defter-Kitapların Envanterlerinin Oluşturulması Ve Ebruların İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2016.

ÖZGEN, Yüksel, "Dr. Rifkî Kamil Urgan Çankırı Araştırmaları Merkezi Arşivindeki Belgelerin Cumhuriyet Dönemi Sosyo-Ekonomik Tarihi Açısından Değerlendirilmesi", **Türkiye Cumhuriyeti'nin Ekonomik ve Sosyal Tarihi Uluslararası Sempozyumu, (26-28 Kasım 2015)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Cilt I, Ankara 2017.

YENİGÜRBÜZ, Ethem, "Tbp. Kd. Alb. Rifkî Kamil Urgan (1881-1966)", **Çankırı Araştırmaları Dergisi**, S 1, Çankırı-Ağustos 2006.

21/11/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/dr-rifki-kamil-urga-1880-1966/?pdf=3927> adresinden erişilmiştir